

ಜೇನುಕುರುಬ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯದ ಕುಲಗಳು: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಡಾ. ಉಮೇಶ ಎಂ.ಓ.¹

ಪೀಠಿಕೆ

ಭಾರತ ದೇಶ ಬಹು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ನಾಡು. ಇಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಸಮುದಾಯಗಳು ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಭಾರತವು ವಿವಿಧತೆಯಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯುಳ್ಳ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಭಾರತವು ಸಾವಿರಾರು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಮುದಾಯಗಳ ತವರಾಗಿದೆ. ಆದಿಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಾನವ ಗೆಡ್ಡೆ-ಗೆಣಸುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ, ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ತನ್ನ ಹಸಿವನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಆಹಾರವನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ತಿನ್ನುವುದನ್ನು ಕಲಿತ. ಕಾಲ ಕ್ರಮೇಣ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಸೌಮ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸಿ ಸಾಕುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರೆ ಜೀವನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದನು. ಆ ನಂತರ ಕೃಷಿ, ನೀರು, ಮತ್ತು ಹವಾಮಾನದ ಅನುಕೂಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದೆಡೆ ನೆಲೆನಿಲ್ಲ ತೊಡಗಿದನು.

ಅನೇಕ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಕೃಷಿ, ಬೇಟೆ, ಜೇನು ಕೀಳುವುದು, ಪಶುಪಾಲನೆ, ಬುಟ್ಟಿ ಹೆಣೆಯುವುದು, ಗೆಡ್ಡೆಗೆಣಸು ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ನಾಟಿವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿ, ಪಶುವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿ, ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ, ಚಮ್ಮಾರಿಕೆ, ನೇಕಾರಿಕೆ ಇನ್ನೂ ಮುಂತಾದ ಕುಲ ಕಸುಬುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಜೀವನ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆಗಿವೆ. ಪಾರಂಪರಿಕ ವೃತ್ತಿಗಳು ಕಾಲಾನಂತರ ಜಾತಿಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟವು.

ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳ ಜನರು ಕಾಡು ಹಾಗೂ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮುಖ್ಯ ಸಮಾಜದ ಜನರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ

¹ ಪೋಸ್ಟ್ ಡಾಕ್ಟೋರಲ್ ಫೆಲೋ, ಸೂರವ್ಯನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮ, ಮೊಳಕಾಲ್ಮೂರು ತಾಲೂಕು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಸಂಬಂಧಗಳು ಗಾಢವಾಗಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಬಿಗಿಯಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಟ್ಟಳೆ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಆದಿವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಇತರೆ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯವು ಸಹ ತನ್ನದೇ ಆದ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ ಹಾಗೂ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮದೇ ಕುಲ ಅಥವಾ ಬಳಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕುಲ/ಬಳಿಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಜೇನುಕುರುಬ ಸಮುದಾಯ

ಜೇನುಕುರುಬ ಸಮುದಾಯವು ಜೇನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಇವರು ಜೇನು ಕೋಯ್ಯುವುದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಜೇನುಕುರುಬರು ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಹಿಂದೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕುರುಬರು ಒಂದೇ ಮೂಲದವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಆದರೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು ಇವರಲ್ಲಿ ಜೇನುಕುರುಬ, ಬೆಟ್ಟಕುರುಬ/ಕಾಡುಕುರುಬ, ಮುಳ್ಳುಕುರುಬ ಎಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರು ಕೊಡಗು, ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜೇನುಕುರುಬರು ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಕ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಬಿದಿರು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ ತಮ್ಮ ಗುಡಿಸಲುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸೊಪ್ಪುಗಳು ತಮ್ಮ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಮತ್ತಿ ಎಲೆ, ಮುತ್ತಗದ ಎಲೆ, ಸೊಳೆ ಸೊಪ್ಪು, ಸಾಗವಾನಿ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಗೂ ಬಿದಿರಿನ ಗಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣನ್ನು ಮನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಣ್ಣಿನ ಗೋಡೆ ಹಾಗೂ ಬಿದಿರು ದಬ್ಬೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮನೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮನೆಯ ಛಾವಣಿಗೆ ಹಂಚಿಹುಲ್ಲು, ದಬ್ಬೆಹುಲ್ಲು, ಆನೆಬಾದೆಹುಲ್ಲು, ಮೂಡೆಹುಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಹೊದಿಸಿ ಮನೆ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಕಟ್ಟಿದ ಮನೆಗಳು ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಬಾಳಿಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಈಗ ಸರ್ಕಾರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೆಂಚಿನ ಮತ್ತು ಶೀಟಿನ ಮನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ವಾಸವಿರುವ ನೆಲವನ್ನು 'ಹಾಡಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಭಾಷೆಯಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನು "ಜೇನು ನುಡಿ" ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಂಧುತ್ವ ಮತ್ತು ಕುಲಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಬಂಧುತ್ವವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೇ ಆಚರಣೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬಂಧುತ್ವ ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಿಕಟ ಹಾಗೂ ದೂರದ ಬಂಧು ಬಳಗವನ್ನು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಸೂತ್ರೀಕರಿಸುವ ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನ. ಬಂಧುತ್ವವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಡಿಪಾಯ ಆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಬಂಧುತ್ವವನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಂಧುತ್ವದ ಸ್ವರೂಪ ಅರಿವು ಆಯಾ ಸಮುದಾಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. “ಭಾರತದಂತಹ ಜಾತಿ-ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ದೇಶದ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಬುಡಕಟ್ಟು, ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಇವತ್ತೂ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಾರತದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಹಲವಾರು ದೇಶಗಳಾದ ಆಫ್ರಿಕಾ, ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ, ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶಗಳ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಹೊಡೆತವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಪಾರಂಪರಿಕ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾತರು ಇದ್ದಾರೆ (ತಪಸ್ವೀಕುಮಾರ್, 2000) ಅಂಥ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳೆಲ್ಲ ಆತನ ಹುಟ್ಟಿನೊಂದಿಗೆ ಬಂದವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯ ಜಾತಿ-ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರನ್ನು ಅವರವರ ಜಾತಿ-ವರ್ಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ನಡೆದುಬಂದ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ.

“ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ತಮ್ಮ ವಂಶವೃಕ್ಷವನ್ನು ಸರಿ-ಸಮಾನಾಗಿ ಜೊತೆ-ಜೊತೆಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ದಂಪತಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನ ವಂಶ, ಕುಲ/ಬಳಿ/ಬೆಡಗುಗಳಾಗಿರ ಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸ್ವಗೋತ್ರ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿ ಜಗತ್ತಿನ ಬಹುಪಾಲು ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷಿದ್ಧ. ಹಾಗೆಂದ ಕ್ಷಣ ವೈವಾಹಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಮುಖಾಂತರ ವಿವಿಧ ಸಮಾಜ ಸ್ತರ ನಡುವೆ ಆಪ್ತತೆ ನಂಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಊರುಗಳ ನಡುವೆ ತಲೆದೋರಿದ ನಿಕಟ ವೈವಾಹಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಫಲವಾಗಿ ಭದ್ರಕೋಟಿಯಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬಂಧನ ಒದಗಿರುವುದುಂಟು. ಆದರೂ ರಕ್ತ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಮುಂದೆ ವೈವಾಹಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯ ದೂರದ್ದು ದ್ವಿತೀಯವಾದದ್ದು ಎಂಬುದು ನಿಜ (ತಪಸ್ವೀಕುಮಾರ್, 2000). ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಒಂದು ಸರಳ ಚಿಕ್ಕ ಜನ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಂಧುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ತುಂಬ ಗಾಢವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಕಡೆ ಯಾರು ಯಾರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಆಗಬಾರದು ಎಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತ ನಿಯಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯ

ಕಾರ್ಯಗಳು ಸ್ವ ಗೋತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಜೇನುಕುರುಬ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು, ಇವರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮವೇ ಆದಂತಹ ಕುಲ/ಬಳಿಗಳು ಇರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು ಕುಲಗೋತ್ರಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯಲ್ಲೂ ಬೆಡಗುಗಳು, ಗೋತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಪಂಗಡಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೆಡಗು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕುಲ, ಬಳಿ, ಗೋತ್ರ ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು ಕುಲ ಗೋತ್ರಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿಯೂ “ಬೆಡಗುಗಳು, ಗೋತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಪಂಗಡಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಕುಲ ಗೋತ್ರಗಳು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಕುಲದಿಂದ ಹೊರ ಹೋಗುವುದನ್ನು ತಡೆದರು ಬೆಡಗುಗಳು ಈ ಗೋತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವಾಗಲು ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ.

ಜೇನುಕುರುಬರ ಕುಲಗಳು

ಜೇನುಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಇತರೆ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಕುಲ ಅಥವಾ ಬೆಡಗುಗಳಿವೆ. ಈ ಬೆಡಗುಗಳೇ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸ್ವತಃ ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಂತೆಯೇ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಜೇನುಕುರುಬರಲ್ಲಿದೆಯಾದರೂ ಅವನು ತನ್ನ ಕುಲಚಾರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬೆಡಗಿನವರಾಗಿರಬೇಕು. ಜೇನುಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ಬೆಡಗುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಪುರಾತನರು ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ವಂಶದವರು ಮೂಲದವರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಈ ಬೆಡಗುಗಳು ತಮಗೆ ಬಂದಿವೆ ಎಂದು ಜೇನುಕುರುಬರು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಬೆಡಗುಗಳಲ್ಲಿ ಕುತ್ತಿ ಮನೆತನಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಜೇನುಕುರುಬರ ಕುಲ ಬೆಡಗುಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಅಮ್ಮಾನೆಯವರು, ಕುಂತೂರು ಒಡೆಯರು, ಕಾಡಲದವರು, ಗಜ್ಜೆಯವರು, ಜಾಡಲದವರು, ಬರಗೂರು ದೊಡ್ಡವರು, ಭೂಮಿಯವರು, ನಡುಮನೆಯವರು, ಹುಣಸೆ ಒಡೆಯ, ಕಟ್ಟಿಮನೆಯವರು, ಕೋಟಿವೀರ, ಗಣಗೂರು ಒಡೆಯ, ಗೋಣಿಗದ್ದೆ ಒಡೆಯ, ಬಟ್ಟಾದ ಒಗತಿ, ಬಾಣದವರು ದೊಡ್ಡತೋಡು ಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ಲಕ್ಕಂದ ಒಡೆಯ.

ಮೇಟಿ ಕುತ್ತಿ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಮೇಟಿ ಎಂಬುವವರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಕುತ್ತಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುವವರೇ ಇವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಕುತ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದವರು ಒಂದು ಹಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಯಜಮಾನ ಮತ್ತು ಮೇಟಿ ಎರಡು

ಸ್ಥಾನ ವಂಶಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕುತ್ತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಟೆ ಕೋಟಿ ಕಂಬ ಎಂಬ ಸ್ಥಾನಮಾನವಿರುತ್ತದೆ.

ಮೇಟೆ ಎಂಬುವವರು ಕತ್ತಿಯ ಮನೆತನದ ಹಿರಿಯರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮೇಟೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನ ಕೋಟಿಯದ್ದು ಕೋಟಿ ಕುತ್ತಿ ಮನೆತನದ ಎರಡನೇಯವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ಮೂರನೇ ಸ್ಥಾನ ಕಂಬ ಎಂಬುವವರದ್ದಾಗಿದ್ದು ಇವರು ಆ ಮನೆತನದ ಸ್ಥಾನ ಕೆಲಸ ದೇವರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೇಟೆ ಕೋಟಿ, ಕಂಬ ಇವರುಗಳು ಒಂದು ಮನೆಯ ಸ್ವಂತ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಾಗಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೇ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮಕ್ಕಳಾಗಿರಬಹುದು. ಇವರುಗಳು ಆ ದೇವರ ಮನೆತನದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಟೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಅಣ್ಣ ಅಸಮರ್ಥರಾದರೆ ಅನಾರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮರಣಹೊಂದಿದರೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಎರಡನೇಯವರು ಕೋಟಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಬಹುದು ಇವರಿಗೂ ಅಸಮರ್ಥರಾದರೆ ಕಂಬದವರು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಲು ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದು ಕುತ್ತಿ ಮನೆತನದವರು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಯಜಮಾನ

ಜೇನುಕುರುಬ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಉನ್ನತವಾದ ಸ್ಥಾನವಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಡಿಗೊಬ್ಬ ಯಜಮಾನನಿರುತ್ತಾನೆ. ಇವನಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ವಿವಾಹ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಯಜಮಾನನ ಹತ್ತಿರ ಕುಲಬಳಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಹೆಣ್ಣು ನೀಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿಯ ಯಜಮಾನನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಹಾಡಿಯೊಳಗೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ನಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಹಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ಯಜಮಾನರುಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ತಮ್ಮಡಿ

ಕತ್ತಿ ಮನೆಗಳ ದೈವಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪೂಜಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ದೈವಗಳ ಆರಾಧನೆ ಪೂಜಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದು ಅ ಕತ್ತಿಯ ದೇವರ ಕಾರ್ಯ ಹಬ್ಬ ಜಾತ್ರೆ ಮಾಡ ಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಹಬ್ಬ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಇತರೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿ ಅದರ ಮೇಲುಸ್ತುವಾರಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು

ತಮ್ಮಡಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮಡಿಯು ಇದೇ ಬೆಡಗಿನವರಾಗಿಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇತನ ಅಧಿಕಾರವು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಮಣ್ಣಿನವರು

ಮಣ್ಣಿನವರ ಕರ್ತವ್ಯವು ಕೂಡ ವಂಶಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಡಿಯಲ್ಲಿನ ಆಯಾ ಕುತ್ತಿ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಸಾವು ಸಂಸ್ಕಾರ ಸೂತಕ ಸಂಭ್ರಮದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮಣ್ಣಿನವರದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆ ಮಣ್ಣಿನ ಜಿಮ್ಮದವರು ಇವರೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನವರ ಕರ್ತವ್ಯ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕೋಲುಕಾರ

ಹಾಡಿಯ ಯಜಮಾನ ತಮ್ಮಡಿ ಮಣ್ಣಿನವರು ಹೇಳುವ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸುವುದೇ ಕೋಲುಕಾರನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಭೂಮಿಯವರು ಕುಲದ ಉಪ ಕುಲವಾದ ಕಣಿವೆಗೆರೆ ಹದ್ದು ಕುತ್ತಿ ಮನೆತನದವರು ಕೋಲುಕಾರನ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಎಲ್ಲಾ ಹಾಡಿಯಲ್ಲೂ ಇವರು ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಬೇರೆ ಕಡೆಯಿಂದ ಈ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತವರನ್ನು ಕರೆತಂದು ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೂಡ ಇಂತಹ ಕುಲದವರೇ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವು ವಂಶ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ತಿರುಳುಗುಂದದವರು

ಮಣ್ಣಿನವರು ಹೇಳುವ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳ ಆಚರಣೆ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದ ಹಾಡಿಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯದ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವವರೇ ತಿರುಳುಗುಂದ ಮನೆತನದವರು ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಸಂಭೋಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರ ಕೆಲಸವೂ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಜೇನುಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮನೆತನಗಳನ್ನು ಜಮ್ಮಾದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಮ್ಮಾ ಎಂದರೆ ಜೇನುಕುರುಬರು ವಾಸಿಸುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರದ ವ್ಯಾಪಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ಮನೆತನಗಳೆಂದರೆ ಗುಂಡು ಮನೆತನ, ಜಸಳ್ಳಿ ಮನೆತನ, ಐಯ್ಯನ್ ಪುರ ಮನೆತನ, ಮುತ್ತಿಗೆ ಮನೆತನ, ಕುಸ್ತಿ ಮನೆತನ, ಬಳೆಗದ್ದೆ ಮನೆತನ ಮತ್ತು ಸಿಲ್ವ ಮನೆತನ. ಕಿಕ್ಕೇರಿ ನಾರಾಯಣ ಅವರು ಈ ಹಿಂದೆ ಜೇನುಕುರುಬರು ಗಂಗಾರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಕಾರಣ ಜೇನರಸರ ಪ್ರಭಾವ ಇವರ ಮೇಲಾಗಿರಬಹುದು.

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇವರು ಬೊಮ್ಮ ಬೊಮ್ಮಿ, ಕ್ಯಾತ (ಈತ) ಮಾಚಿ, ಮಾಚಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ದೇಶದ ಬಹುತೇಕ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಜೇನುಕುರುಬರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅನೇಕ ಕುಲ/ಬಳಿಗಳಿದ್ದು, ಇವು ಬಂದುತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿವಾಹದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೂ ಹಾಡಿಯ ವಿವಿಧ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಕುಲ/ಬಳಿ ಪಾತ್ರ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ. (ಸಂ). (1985). ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ವಿಶ್ವಕೋಶ. ಸಂ.1 ಮತ್ತು 3, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಗಂಗಾಧರ ದೈವಜ್ಞ. (2015). ಬುಡಕಟ್ಟು ಹುಟ್ಟು-ಸಾವಿನ ನಡುವೆ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.
- ಕಿಕ್ಕೇರಿ ನಾರಾಯಣ. (2011). ಜೇನುಕುರುಬ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ಅವ್ಯಕ್ತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ. ನ್ಯಾಷನಲ್ ಫೋಕಲೋರ್ ಸಪೋರ್ಟ್ ಸೆಂಟರ್, ಚೆನ್ನೈ.
- ಲಲಿತ ಎ. ಸಿ. (1993). ಜೇನುಕುರುಬರು ಮತ್ತು ಕಾಡುಕುರುಬರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಕನ್ನಡ ಭವನ. ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಪ್ರಭಾಕರ ಎ ಎಸ್ ಮತ್ತು ಉಮೇಶ್ ಕುಂಸಿ. (2018). ಬುಡಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯಗಳು (ಸಂ) ಸಂ.6, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ರಾಧಮಣಿ ಟಿ. ಆರ್. (2007). ಜೇನುಕುರುಬ ಅದಿಮಾ ಬುಡಕಟ್ಟು ಪಾರಂಪರಿಕ ಜ್ಞಾನಾಧ್ಯಯನ, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿ.ಎಚ್‌ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ಕನ್ನಡ ವಿವಿ, ಹಂಪಿ.
- ತಪಸ್ವೀಕುಮಾರ್ ನಂ. (2000). ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಕಾಸ. ಚೇತನ್ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಮೈಸೂರು.